

Návrh riešenia aktuálnych potrieb mesta Bratislava ako hlavného mesta Slovenskej republiky

Socioekonomický a demografický význam hlavného mesta

Obyvateľstvo

V Bratislave je trvalo evidovaných cez 490 tis. obyvateľov, za účelom štúdia a práce sa však v meste zdržiava medzi 557-653 tis. obyvateľov. Nárast počtu obyvateľov v Bratislave je od roku 2011 približne konštantný, každoročne pribudne okolo 2 – 3 tisíc ľudí, pričom v roku 2018 bol medziročný nárast až viac ako 3 600 obyvateľov. Tieto hodnoty však neodrkadľujú skutočnosť presne, vzhľadom na množstvo obyvateľov žijúcich v Bratislave, ktorí majú trvalý pobyt mimo hlavného mesta. V registri fyzických osôb je evidovaných 491 629 obyvateľov a podľa odhadov Inštitútu finančnej politiky má v Bratislave obvyklý pobyt viac ako 557-tisíc obyvateľov (tab. 1). Údaje od operátorov, ktoré boli získané pomocou SIM kariet odhadujú počet obyvateľov hlavného mesta 633 806. Na základe množstva vyprodukovaného odpadu za bytové jednotky sa počet obyvateľov odhaduje až na 653 462.

Tabuľka 1: Počet obyvateľov na základe rôznych zdrojov

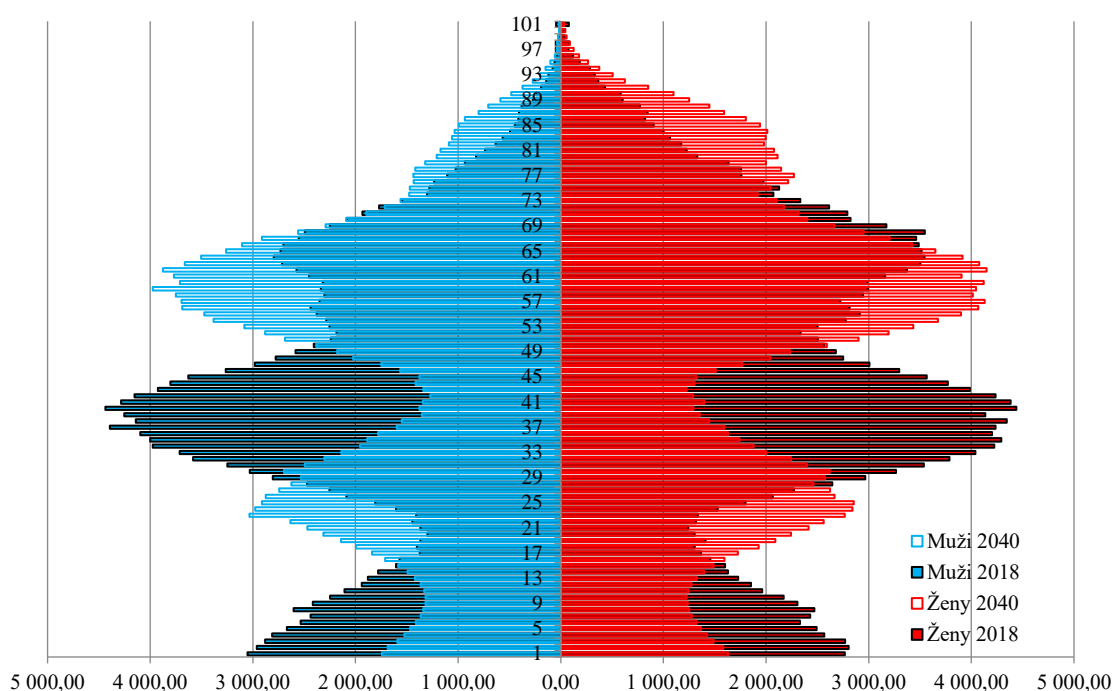
Zdroj údajov	Počet obyvateľov
ŠÚ SR	432 864
RFO	491 629
Obvyklý pobyt (IFP)	557 264
SIM karty (operátori)	633 806
Komunálny odpad (HMBA)	653 462

Zdroj: ŠÚ SR, MV SR, IFP, BID, HMBA

Navyše, nielenže počet obyvateľov žijúcich v Bratislave v posledných rokoch konštantne stúpal, ale podľa prognóz bude stúpať aj v budúcnosti. To znamená, že mesto sa už dnes musí pripravovať na vyšší dopyt po službách ako sú doprava, trávenie voľného času, ubytovacie kapacity, poskytovanie zdravotnej starostlivosti, materské školy a podobne.

Obyvateľstvo Slovenskej republiky je v priemere mladšie ako obyvateľstvo Bratislavy. Obyvateľstvo Bratislavy vo vekových skupinách podľa produktivity sa vyznačuje zvyšujúcim sa počtom obyvateľov v predproduktívnom veku, teda vo veku do 15 rokov, ako aj nárastom v počte obyvateľov v poproduktívnom veku. Z rastu týchto dvoch skupín vyplýva znižujúca sa populácia v produktívnom veku, teda vo veku 15 – 64 rokov.

Obrázok 1: Obyvateľstvo Bratislavy podľa pohlavia a veku v roku 2018 a 2040

Zdroj: Štatistický úrad SR, HMBA

Veková pyramída zobrazujúca počet obyvateľov podľa veku a pohlavia v roku 2018 naznačuje prevahu obyvateľiek (obr. 1). Vo veku do 25 rokov sa v Bratislave nachádza viac mužov, no v ostatných vekových kategóriách dominujú ženy. Do roku 2040 predpokladáme výrazné starnutie obyvateľstva, nakoľko množstvo obyvateľov a obyvateľiek v produktívnom veku prejde do poproduktívneho veku, takže najvyšší počet obyvateľov bude vo veku 50 – 70 rokov.

Zdravie, školstvo a kultúra

Primárna zdravotná starostlivosť je zabezpečená sieťou neštátnych a verejných ambulancií. Pre obyvateľov mesta je k dispozícii 194 ambulancií praktického lekára pre dospelých. Stomatologických ambulancií je v Bratislave 331, gynekologických 105 a ostatných špecializovaných ambulancií 1 363. Počet obyvateľov na jednu ambulanciu praktického lekára sa líši v závislosti od zdroja údajov o počte obyvateľov Bratislavy. Podľa vstupných dát ŠÚ SR by to bolo 209 obyvateľov na 1 lekára, pri počte obyvateľov na základe dát o komunálnom odpade by to bolo až 315 obyvateľov na 1 lekára.

V roku 2017 sa v Bratislave nachádzalo 17 všeobecných a špecializovaných nemocníc, 20 samostatných polikliník, 19 zariadení poskytujúcich rýchlu zdravotnícku pomoc vrátane leteckej záchranej služby, 6 liečební spolu s ošetrovateľskou starostlivosťou, hospicmi a zariadeniami biomedicínskeho výskumu, 24 výdajní zdravotníckych pomôcok a 183 lekární a výdajní liekov.

Systém sociálnej pomoci v Bratislave nie je dostatočne rozvinutý, počet lôžok pre seniorov sa bude musieť za osem rokov zdvojnásobiť. Obyvateľom bolo v roku 2017 k dispozícii 97 zariadení poskytujúcich sociálne služby. Tieto sociálne zariadenia poskytovali 1 882 miest pre seniorov, 894 miest pre zdravotne postihnutých dospelých, 128 miest pre zdravotne postihnuté deti a 266 miest pre deti v detských domovoch. Najmä situácia pri zariadeniach pre seniorov je kvôli starnutiu obyvateľstva v súčasnej dobe kritická. Predpokladá sa, že počty lôžok sa do ôsmich rokov budú musieť zdvojnásobiť a sociálne zariadenia sa budú musieť transformovať na komunitné s podporou opatrovateľských služieb.

Počet materských škôl, ktorý zahŕňa všetky typy materských škôl (štátne, súkromné a cirkevné) v Bratislave stále stúpa, stále je však nedostatočný pre existujúci počet detí (1,3 dieťaťa na miesto). Od roku 2009, kedy bolo na území hlavného mesta 110 materských škôl, stúpol tento počet na

151 materských škôl v roku 2018. Pri počte detí v škôlkach je rast ešte markantnejší, v roku 2005 bol počet detí v materských školách viac ako 10 500, v poslednom sledovanom roku (2018) už tento počet vystúpil nad 15 300 detí, čo predstavuje nárast takmer o 50%. V roku 2009 pripadalo na jedno miesto v materskej škole približne 1,2 dieťaťa (vo veku 3-6 rokov). Najhoršia situácia bola v tomto roku v okrese Bratislava III, kde na jedno miesto pripadalo 1,37 dieťaťa. Najpriaznivejšia situácia bola v okrese Bratislava I, kde na jedno miesto v materskej škole pripadalo 1,08 dieťaťa. Do roku 2018 sa situácia zhoršovala, pričom v poslednom roku pripadalo na jedno miesto v materskej škole viac ako 1,3 detí. Okres Bratislava III si udržal najhoršiu pozíciu z bratislavských okresov, pričom na jedno miesto pripadalo až 1,47 detí.

V hlavnom meste sa v roku 2018 nachádzalo 39 gymnázií, najviac za poslednú dekádu. V poslednom sledovanom roku na gymnáziách študovalo viac ako 13 000 študentov a študentiek. Počet konzervatórií sa od roku 2008 nezmenil. Pokým v roku 2008 sa na území Bratislavy nachádzalo 58 stredných odborných škôl, v roku 2018 to bolo už len 47 škôl. Nakoľko študenti gymnázií sú obvykle aspirantami na vyššie vzdelanie, pozorovaný presun študentov zo stredných odborných škôl na gymnáziá bude v budúcnosti pravdepodobne znamenať dlhší priemerný čas strávený vo vzdelávaní a zároveň dlhšie obdobie ekonomickej neproduktívnosti u dnešných študentov stredných škôl.

Na území hlavného mesta sa nachádza 12 vysokých škôl so 47 fakultami. Nachádzajú sa tu vysoké školy verejné, štátne i súkromné. Počet vysokých škôl sa v Bratislave za posledných rokov výrazne nemenil. Na vysoké školy v Bratislave prichádza aj mnoho študentov zo zvyšku Slovenska, ktorí následne využívajú služby mesta.

V roku 2017 sa podľa Štatistického úradu v hlavnom meste nachádzalo 38 divadiel, 13 stálych kín 35 múzeí a 2 galérie. Funkciu galerijného priestoru avšak plní viacero priestorov, nielen dva, ktoré sa zameriavajú špecificky na galerijnú činnosť (napr. SNG, Danubiana, Kunsthalle, tranzit.sk, Galéria Nedbalka) aj zmiešané priestory (Galéria a kaviareň DOT, a4). Okrem divadiel, kín a galérií sa v Bratislave nachádza aj 16 verejných knižníc, 4 vedecké knižnice a 86 špeciálnych knižníc.

Makroekonomika

V prepočte na jedného obyvateľa Bratislavského kraja pripadalo v roku 2017 podľa ŠÚ SR HDP vo výške skoro 37-tisíc eur v bežných cenách a takmer 54-tisíc v prepočte na paritu kúpnej sily. Na rozdiel od celkového HDP, HDP na obyvateľa mierne pokleslo medzi rokmi 2008 a 2009, ale odvtedy konštantne stúpalo. V prepočte na obyvateľa je Bratislavský kraj najbohatším regiónom Slovenska. Po zohľadnení parity kúpnej sily sa Bratislavský kraj zároveň zaraďuje medzi desiatku najbohatších regiónov Európskej únie. Tento fakt je do určitej miery spôsobený množstvom obyvateľov bez trvalého pobytu, ktorí sa podieľajú na tvorbe HDP, avšak, nie sú zarátaní do štatistiky počtu obyvateľov. Keď sa pozrieme na HDP Bratislavského kraja v prepočte na obyvateľa, prirátajúc ďalších 150-tisíc obyvateľov¹ k oficiálnym údajom o počte obyvateľov, výsledné HDP na obyvateľa bolo v roku 2017 výrazne nižšie ako podľa údajov zo ŠÚ SR, na úrovni necelých 30-tisíc eur v bežných cenách - takmer o 20 % menej (tab. 2).

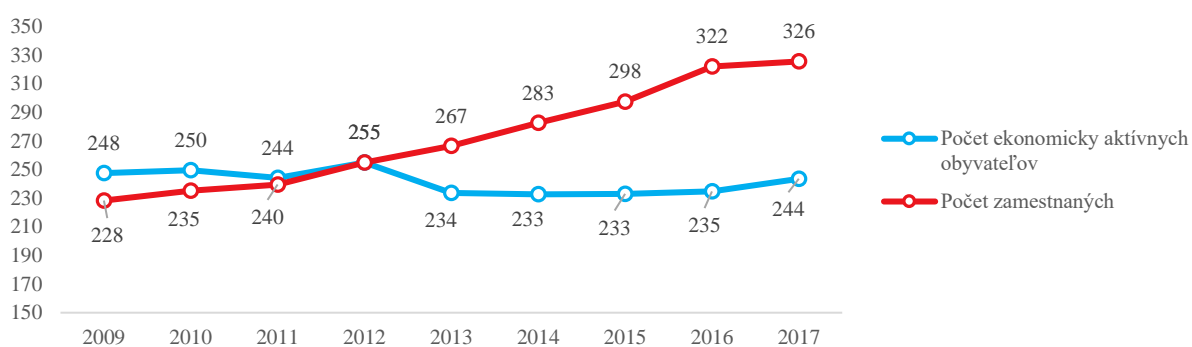
Ku koncu roka 2018 bolo mestom evidovaných vyše 280-tisíc obyvateľov a obyvateľiek v produktívnom veku (15 – 64 rokov) a viac ako 240-tisíc ekonomicky aktívnych obyvateľov (obr. 2). Na základe údajov od zamestnávateľov, celkový počet zamestnaných dosiahol v roku 2017 vyše 325-tisíc ľudí. Evidovaný počet zamestnancov je v tomto prípade výrazne vyšší ako počet zaregistrovaných ekonomicky aktívnych obyvateľov a obyvateľiek Bratislavy. Dôvodom je, že existuje množstvo ľudí, ktorí sú v meste zamestnaní, ale nemajú v ňom nahlásený trvalý pobyt. Nebolo tomu tak však vždy, napríklad v roku 2009 bolo v Bratislave o 20-tisíc ekonomicky aktívnych obyvateľov viac ako evidovaných zamestnaných (zvyšní mohli byť živnostníkmi alebo zamestnaní mimo mesta). Kým počet

¹ Kvalifikovaný odhad počtu obyvateľov Bratislavského kraja na základe údajov z RFO, výpočtov IFP, počtu SIM kariet a množstva komunálneho odpadu, pre bližšie informácie viď. Sekcia I – Počet obyvateľov.

ekonomicky aktívnych obyvateľov mesta sa za posledných 10 rokov prakticky nezmenil, evidovaný počet zamestnaných každoročne stúpal. To znamená, že pracovný trh v Bratislave každý rok priťahuje desaťtisíce ľudí zo zvyšku Slovenska, ktorí v meste nemajú trvalý pobyt, ale nachádzajú sa tu pravidelne, využívajúc služby mesta ako dopravu či verejné priestory.

Podľa posledných dostupných údajov z roku 2017 predstavovala priemerná nominálna mesačná mzda v Bratislave hodnotu od 1 393 € v okrese Bratislava IV po 1 517 € v okrese Bratislava V. V porovnaní s celoslovenskou priemernou nominálnou mesačnou mzdou, ktorá bola ku koncu roku 2017 na úrovni 954 €, boli platy v Bratislave približne o polovicu vyššie. Najvyššie mzdy boli v tomto čase vyplácané v informačnom a komunikačnom či finančnom a poisťovacom sektore. Naopak, najnižšie platy sa vyskytovali v ubytovacích a stravovacích alebo administratívnych a podporných službách.

Obrázok 2: Počet ekonomicky aktívnych obyvateľov a zamestnaných podľa miesta pracoviska (v tis.)

Zdroj: Štatistický úrad SR, ÚPSVaR

Za posledných dvanásť rokov zaznamenala Bratislava pokles počtu poberateľov dávok v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke. V roku 2006 vychádzalo na 1 000 obyvateľov Bratislavy viac ako 10 poberateľov dávok v hmotnej núdzi a príspevkov na bývanie. V roku 2018 to bolo už približne len 1,6 poberateľa na 1 000 Bratislavčanov. Pokles počtu obyvateľov, ktorí poberajú dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke je pravdepodobne zapríčinený poklesom nezamestnanosti a taktiež starnutím obyvateľstva. Z daného nie je možné určiť, či sa mestu darí poberateľov dávok v hmotnej núdzi aktívne začleňovať na trh práce, alebo je to spôsobené štrukturálnymi zmenami na trhu práce, alebo sa náklady na ich zaopatrenie iba presúvajú do iných rozpočtových výdavkov (napríklad do dôchodkov).

Hospodárstvo

V Bratislave sa podľa posledných dostupných informácií nachádzalo celkovo 252 priemyselných závodov, čo je najvyšší počet za posledných 10 rokov. Celkový hrubý obrat bratislavských priemyselných podnikov presahuje sumu 22 miliárd eur, s pridanou hodnotou týchto podnikov vo výške 3,7 miliardy eur. V priemyselnej výrobe Bratislavy má dominantné postavenie automobilový priemysel. Je to najmä vďaka automobilke Volkswagen, ktorá je najväčším podnikom Bratislavy z hľadiska celkových tržieb, ako aj počtu zamestnaných, ktorý sa pohybuje okolo 14-tisíc ľudí. Okrem automobilového priemyslu je pre mesto ďalej významný chemický priemysel, zastúpený napríklad Slovnaftom, či energetický priemysel v podobe Slovenských elektrární.

Okrem priemyselnej výroby sa na hospodárstve Bratislavy podieľajú aj rôzne služby. Finančný a bankový sektor má v meste zastúpenie v podobe sídel najväčších slovenských bánk, ako sú Slovenská sporiteľňa, VÚB alebo Tatra banka, či v podobe poisťovní, ako napríklad Allianz, Generali alebo Kooperativa. V Bratislave sa zároveň nachádzajú pobočky viacerých medzinárodných technologických firiem ako IBM, HP a Dell, ako aj sídla domácich IT spoločností ako Eset či Sygic. V meste sa taktiež nachádzajú pobočky všetkých veľkých operátorov na Slovensku – Slovak Telekom, Orange a O2.

Najväčším zamestnávateľom sú maloobchody a veľkoobchody, ktoré zamestnávajú takmer štvrtinu všetkých zamestnancov a zamestnankýň evidovaných v meste. Medzi najväčších obchodníkov sídliačich v Bratislave patria potravinové reťazce Tesco, Lidl a Kaufland, ktoré sa zároveň nachádzajú v Top 10 najväčších podnikov na Slovensku podľa výšky tržieb a zisku.

Bratislava je aj lákadlom pre turistov a spolu s Vysokými Tatrami patrí k najnavštevovanejším miestam na Slovensku. V roku 2018 navštívilo Bratislavu takmer 1,3 milióna ľudí, ktorí v meste strávili približne 2,7 milióna nocí. Až 70 % z celkovej počtu návštevníkov v danom roku tvorili návštevníci a návštevníčky zo zahraničia. Za posledných 10 rokov sa počet návštevníkov mesta zdvojnásobil, avšak tento rast nebol rovnomerný – medzi rokmi 2013 a 2014 ich počet klesol a od roku 2017 stagnuje.

Finančná výpomoc hlavnému mestu na plnenie svojich funkcií

Zdôvodnenie

Mesto poskytuje služby o 125-221 tis. obyvateľom viac ako je zohľadnené v podielovej dani, čo výrazne limituje rozvojové možnosti hlavného mesta z vlastného rozpočtu (ušlé príjmy 23-43 mil. eur ročne). Podielové dane v danom roku sa rozdeľujú podľa počtu obyvateľov obce k 1.1. predošlého roku (nariadenie vlády č. 668/2004) podľa údajov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR). Podľa údajov ŠÚ SR je v Bratislave 432 864 obyvateľov. Podľa údajov z Registra fyzických osôb (RFO), ktoré zverejnil IFP MF SR (komentár IFP č. 5/2019), je v Bratislave 491 629 obyvateľov (rozdiel 58 765). Zároveň IFP MF SR odhadlo, že v Bratislave prebýva ďalších 65 635 obyvateľov bez trvalého pobytu. Odhady na základe dát od mobilných operátorov stanovujú počet prenocujúcich SIM až na úroveň 633 806. Počet žijúcich v Bratislave v podobnom rozsahu nám vychádza aj zo spracovaného odhadu na základe množstva vyprodukovaného odpadu za bytové jednotky v rodinných a bytových domoch. Na základe tohto odhadu v Bratislave žije 653 462 obyvateľov.

Tabuľka 2: Vplyv zdroja pre počet obyvateľov na výpočet podielových daní

Výpočet podielových daní		Odhadovaná zmena v príjmoch z podielových daní oproti dnešnému stavu, rok 2019 (mil. eur)		
Zdroj údajov	Počet obyvateľov	Magistrát	Mestské časti	Hlavné mesto
ŠÚ SR	432 864	0	0	0
RFO	491 629	+ 9,26	+ 4,36	+ 13,62
Obvyklý pobyt (IFP)	557 264	+ 22,81	+ 10,73	+ 33,54
SIM karty (operátori)	633 806	+ 38,58	+ 18,15	+ 56,73
Komunálny odpad (HMBA)	653 462	+ 42,63	+ 20,06	+ 62,69

Tabuľka 3: Výdavky na prevádzku verejnej dopravy krajských miest (2018)

Krajské mesto	Bežné výdavky na verejnú dopravu (mil. eur)	Podiel bežných príjmov (%)
Trnava	2,66	4,8 %
Nitra	0,43	8,5 %
Trenčín	3,73	0,8 %
Žilina	7,40	10,6 %
Banská Bystrica	4,01	6,4 %
Prešov	5,50	7,6 %
Košice	30,63	17,6 %
<i>Bratislava</i>	<i>66,57</i>	<i>21,9 %</i>
Priemer bez Bratislavy		10,2 %

Bratislava má spomedzi krajských miest výrazne najvyššie dlhové zaťaženie (51,6 % príjmov oproti priemeru 28,9 %), vysoké náklady na prevádzku verejnej dopravy a ušlé príjmy limitujú rozpočtové možnosti mesta investovať bez ďalšieho zadlžovania.

Tabuľka 4: Dlhové zaťaženie krajských miest (2018)

Krajské mesto	Dlh ku koncu roka (mil. eur)	Regulačný ukazovateľ dlhu (% bežných príjmov)
Trnava	8,04	15,40%
Nitra	17,58	28,82%
Trenčín	12,61	31,01%
Žilina	23,15	36,18%
Banská Bystrica	7,33	12,79%
Prešov	27,40	41,92%
Košice	48,13	30,33%
Bratislava	142,31	51,62%
Priemer bez Bratislavy		28,89%

Odpustenie návratnej finančnej výpomoci z rokov 2014 a 2015 vo výške 10 mil. eur

Zníženie úverovej zaťažnosti a dlhovej služby odpustením návratnej finančnej výpomoci od MF SR vytvorí priestor pre mesto na väčší rozvoj v najbližších štyroch rokoch. Oddĺžením mesta o 10 mil. eur klesne úverové zaťaženie mesta na konci roku 2019 na 139 mil. eur (45,7 %) a dlhová služba na roky 2020-2023 o 2,5 mil. eur ročne. Uvoľnené prostriedky môžu byť použité napr. na nekomerčný rozvojový úver od Európskej investičnej banky (EIB) vo výške 10-15 mil. eur na financovanie dopravných investícií. Splatnosť úverov od EIB je spravidla 20-25 rokov, pri aktuálnej trhovej situácii s fixným úrokom pod 1 % p.a..

Príspevok zo štátneho rozpočtu na dofinancovanie aktivít hlavného mesta vo výške 10 mil. eur

Za kľúčové funkcie hlavného mesta, ktoré Bratislava poskytuje nie len svojim trvalo bývajúcim obyvateľom, ale všetkým pracujúcim, študentom aj návštevníkom, považujeme funkčnú dopravu, zdravé životné prostredie, kvalitný verejný priestor a dostupné sociálne služby. **Celkové finančné nároky Bratislavy na skokové zlepšenie v týchto oblastiach sú 169 mil. eur v najbližších ôsmich rokoch, ročne tak Bratislava bude potrebovať cez 20 mil. eur.** Aspoň čiastočné spolufinancovanie týchto aktivít zo štátneho rozpočtu umožní plánované aktivity aj realisticky uskutočniť.

V oblasti funkčnej dopravy (118 mil. eur) ide predovšetkým o spolufinancovanie nových električkových tratí a nových cestných projektov. V oblasti zdravého životného prostredia plánuje mesto vysadiť 10 000 nových stromov (5 mil. eur). Verejný priestor (3 mil. eur ročne) prejde zásadnou transformáciou v každej mestskej časti. Mesto zrekonštruuje chátrajúce mestské pamiatky (16,5 mil. eur). Pre starnúce obyvateľstvo potrebuje Bratislava pripraviť dostatočné kapacity dôstojných a kvalitných sociálnych služieb (2 mil. eur ročne).

Tabuľka 5: Rozvojové projekty Bratislavy na najbližších 8 rokov (sumy v mil. eur)

Rozvojová oblasť	Odhad nákladov s DPH	Ročné náklady (priemer)	Najvýznamnejšie opatrenia
Verejná doprava	90,1	11,3	Nové trate do Petržalky, Biskupíc a Vrakune, na Nivách
Cestná doprava	17,6	2,2	Prepojenie Hradskej a Galvaniho
Verejný priestor	24,0	3,0	Revitalizácia priestorov v každej mestskej časti
Životné prostredie	5,0	1,25	Výsadba 10 000 stromov
Mestské pamiatky	16,5	2,1	Kúpele Grössling, Dom Hudby na Panenskej
Sociálne služby	16,0	2,0	Transformácia zariadení pre seniorov
Spolu	169,2	21,8	

V oblasti verejnej dopravy plánuje mesto predovšetkým rozvíjať električkovú dopravu (29 km)

a vybudovať kľúčové chýbajúce cestné prepojenia. V najbližších ôsmich rokoch považuje Bratislava za prioritné dokončiť električku do Petržalky, zmodernizovať Ružinovskú a Vajnorskú radiálu, vybudovať trať cez nové centrum na Nivách a odtiaľ do Podunajských Biskupíc a Vrakuňa, a v koordinácii so ŽSR predĺžiť trate k železničným zastávkam na Boroch, v Ružinove a vo Vajnoroch. Rovnako zrealizujeme cestné prepojenie Hradskej s Galvaniho ulicou a rozšírenie Harmincovej ulice. Taktiež plánujeme rekonštrukciu ciest a chodníkov v mestských častiach Vrakuňa, Podunajské Biskupice a Ružinov. Realizáciu tohto zámeru umožnila vláda SR, ktorá 21. novembra 2019 schválila zmenu účelu použitia dotácie vo výške 1 mil. eur pôvodne schválenej v januári 2018.

Tabuľka 6: Dopravné rozvojové projekty Bratislavy na najbližších 8 rokov (sumy v mil. eur)

Projekt	Dĺžka (km)	Stav prípravy	Odhad investičných nákladov (z toho mesto)
Petržalská radiála: Jungmannova - Janíkov Dvor	3,78	Žiadosť o SP	121,0 (6,1)
Ružinovská radiála: modernizácia	3,75	DÚR	49,2 (2,5)
Vajnorská radiála: modernizácia	5,55	DÚR	51,5 (2,6)
Vetva Košická: Šafárikovo nám. - Miletičova	2,75	EIA	41,3 (5,6)
Biskupická radiála: Košická - Dolné Hony	8,00	TŠ	160,0 (21,8)
TIOP Ružinov: predĺženie	0,42	TŠ	6,3 (6,3)
Dúbravská radiála: Pri Kríži - Bory (prvá etapa)	2,29	TŠ	34,4 (4,7)
Vajnorská radiála: predĺženie po ŽST Vajnory	2,00	ŠR	40,0 (40,0)
Spolu výdavky mesta (po zarataní prostriedkov EÚ)	28,54		90,07
Cestné prepojenie Hradskej a Galvaniho (nadjazd)	0,8	DÚR	12,00 (12,00)
Rozšírenie Harmincovej	0,7	DÚR	5,60 (5,60)
Spolu výdavky mesta	1,5		17,60

V oblasti verejného priestoru a životného prostredia budú zásadne revitalizované verejné priestory vo všetkých mestských častiach (3 mil. eur ročne) a vysadených bude 10 000 stromov (1,25 mil. eur ročne). Prvé projekty sú naplánované na staromestských centrálnych priestoroch ako Námestie SNP, Komenského námestie a Námestie slobody, ale aj na Jurigovom námestí v Karlovej Vsi, v centre Dúbravky či v kompletnej revitalizácii Sadu Janka Kráľa v Petržalke. Ostatné projekty budú postupne pripravované spolu s mestskými časťami.

Mesto pripravuje rekonštrukciu a záchranu viacerých národných kultúrnych pamiatok za minimálne 16,5 mil. eur, vrátane Michalskej veže (1,65 mil. eur) či kúpeľov Grössling (8,5 mil. eur). Okrem týchto mesto zrekonštruje Dom Hudby na Panenskej (4,5 mil. eur), múzeum Antickej Gerulaty (0,9 mil. eur) a Dom u Dobrého Pastiera (0,6 mil. eur).

Mesto dnes poskytuje 1 057 lôžok v zariadeniach pre seniorov, v najbližších ôsmich rokoch bude musieť túto kapacitu zdvojnásobiť, spolu s transformáciou zariadení na komunitné a podporou opatrovateľskej služby. Dnešné kapacity v zariadeniach sociálnych služieb sú už dnes nedostatočné, pri očakávanom starnutí populácie podľa Európskej komisie bude mesto potrebovať viac ako 1,5 mil. eur ročne na dodatočné kapacity. Ďalšie prostriedky (0,5 mil. eur ročne) budú potrebné na transformáciu zariadení a podporu aktívneho života seniorov.

Podpora dopravy v metropolitnom regióne hlavného mesta

Metropolitný región hlavného mesta SR Bratislavy (teda územie samotného hlavného mesta, spolu s príslušnými obcami a mestami nie len v Bratislavskom kraji, ale aj v Trnavskom kraji a Rakúsku a Maďarsku) je dopravne najfrekventovanejším územím Slovenska. Bratislavou vedie najvyťaženejší úsek diaľničnej siete (Prístavný most na diaľnici D1), v Bratislave sa nachádzajú najfrekventovanejšia železničná stanica aj medzinárodné letisko.

Vysoké dopravné zaťaženie automobilovou dopravou zhoršuje kvalitu života v hlavnom mesta, znižuje kvalitu vzduchu a produkuje spoločenské straty spojené so strateným časom, stráveným v kongesciách. Úlohu rozširovať kapacitu dopravnej siete v Bratislave považuje za jednu z prioritných aj Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 v opatreniach OPŽ 07 (skapacitnenie železničného uzla Bratislava), OPVO 08 (modernizácia a výstavba električkových tratí), OPC 10 (rozvoj cestnej siete v bratislavskej aglomerácii).

Rozvoj verejnej dopravy je primárne kompetenciou hlavného mesta, ale je dôležité zabezpečiť spolufinancovanie zo strany štátu na rozvoj ekologickej verejnej osobnej dopravy.

Výstavba náhradných a iných nájomných bytov v Bratislave

V otázke rozvoja nájomného bývania sa zaraduje Bratislava v rámci hlavných miest EÚ na posledné priečky. Hlavné mesto má byť mestom pre všetkých a aj ľudí s priemerným a nižším príjmom, alebo tí, ktorí jednoducho nechcú vlastníť nehnuteľnosť, by mali mať možnosť bývať.

Nájomné bývanie je významným pilierom bývania v mestách. **Bratislava čelí, okrem rozvoja nájomného bývania, aj problému tzv. náhradných bytov.** Ide o povinnosť stanovenú zákonom, konkrétne, poskytnúť náhradné nájomné bývanie obyvateľom reštituovaných domov, ktorých má hlavné mesto v evidencii. Ku dnešnému dátumu ide o 513 obyvateľov a dva súdne spory o priznaní náhradného nájomného bývania ešte nie sú ukončené. Rovnako je povinnosťou mesta vedieť sa postarať o ľudí a rodiny, ktoré sa prechodne dostali do ťažkej životnej situácie a potrebujú podporu vo forme bývania.

A napokon, **možnosť dostupného nájomného bývania ako významná motivácia pre získanie zamestnancov v profesiách, ktoré Bratislava potrebuje a v ktorých začína pociťovať nedostatok ľudí.** Hovoríme o mestských policajtoch a policajtkách, opatrovateľoch a opatrovateľkách, ale aj zamestnancoch verejných inštitúcií sídliačich v meste.

Zo všetkých bytov v Bratislave (vyše 204 tis. bytov) je len približne 1 % nájomných bytov (asi 2 300 bytov), ktoré sú v priamej správe mesta, alebo v správe či vo vlastníctve mestských častí. Pre porovnanie, Brno má k dispozícii 29 tisíc nájomných bytov, čo je 15 % z celkového počtu bytov v meste. A vo Viedni, ktorá buduje nájomné bývanie už od 30tych rokov 20. storočia, tvoria nájomné byty až 60 % bytového fondu. Priemer EÚ v podiele verejných nájomných bytov na celkovom počte bytov je cca 10 %.

Ambíciou mesta je nastaviť systém výstavby tak, aby mesto vedelo zabezpečovať 200 nájomných bytov ročne počas 10-tich rokov. V rámci existujúceho systému podpory štátu v otázkach nájomného bývania a riešenia problému s náhradnými bytmi vnímame v podmienkach hlavného mesta SR Bratislavy ako nevyhnutné prijať zmeny.

Pomoc ľuďom bez domova

Téma ľudí, ktorí prišli o domov a nachádzajú sa na území hlavného mesta je čoraz vypuklejšia. Ide o dlhodobu a systematicky neriešenú tému, ktorej závažnosť sa zvyšuje úmerne k absentujúcim riešeniam na lokálnej aj štátnej úrovni. **Najvyššiu koncentráciu ľudí bez domova spomedzi všetkých slovenských miest eviduje práve Bratislava - viac ako 4 500 ľudí,** ktorí podľa medzinárodných definícií spadajú do tejto kategórie. V kombinácii s najnižšou rozvinutosťou sociálnych služieb krízovej

intervencie v rámci všetkých hlavných miest regiónu V4 sa ľudia bez domova ocitajú v neakceptovateľnom riziku ohrozenia života počas zimných mesiacov.

Na celkový počet ľudí bez domova pripadá iba 450 lôžok určených na nocľah, ktoré sú však počas najchladnejších mesiacov plne vyťažené. Aj z tohto dôvodu má Bratislava dlhodobo najvyššie štatistiky úmrtí ľudí bez domova v uliciach počas silných mrazov v celom stredoeurópskom regióne.

Aj napriek významnej snahe mesta Bratislava o pozitívne zmeny (pre rok 2020 pripravujeme vznik nových nocľahární a denných nízkoprahových centier) v tejto téme nie je možné prinášať okamžité riešenia, ktoré by dostatočne znížili riziko umrznutia alebo trvalých následkov spojených s mrazivým počasím, ktoré očakávame v najbližších mesiacoch. Hlavné mesto sa pod novým vedením zameriava na dve významné oblasti - manažment bezdomovectva (vznik nových služieb zameraných na odbornú sociálnu pomoc) a oblasť prevencie a ukončovanie bezdomovectva (lokálna sieť preventívnych opatrení v kombinácii s rozvojom nájomného bývania).